

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 11

Rivne – 2019

ISSN 2522-1590 (Online)
ISSN 2522-1582 (Print)

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**
м. Рівне – 2019

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State Humanitarian University
Department of wind and percussion instruments of RSHU**

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 11

**Rivne
2019**

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ**

**ІСТОРИЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 11

**м. Рівне
2019**

УДК 788 : 008(063)

I-90

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації *серія KB № 19865-9665 P***Збірник наукових праць видається з 2006 року.***Друкується за ухвалою Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 30 березня 2019 р.)***Редакційна колегія:****Цюлюпа С.Д.**, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **голова редакційної колегії;****Палаженко О.П.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **відповідальний секретар;****Карп'як А.Я.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Львів;**Качмарчик В.П.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Стоян Караїванов**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;**Пьотр Лято**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Краків, Польща;**Кшиштоф Камінський**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Лодзь, Польща;**Скороходов В.П.**, доктор культурології, професор, м. Мінськ, Республіка Білорусь;**Леонов В.А.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Ростов-на-Дону, РФ;**Круль П.Ф.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Івано-Франківськ;**Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;**Вовк Р.А.**, кандидат мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Громченко В.В.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Дніпро;**Кушнірук О.П.**, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник НАН України, м. Київ;**Гишка І.С.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Львів;**Прокопович Т.Ю.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Рівне.**Рецензенти:****Качмарчик В.П.**, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри дерев'яних духових інструментів Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського;**Яремко Н.О.**, доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичної фольклористики Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка.**Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя.** Збірник наукових праць. Випуск 11 / Упорядник С.Д. Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2019. – 164 с.

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

У збірнику містяться результати наукових досліджень у жанрі духової музики, поєднані різні підходи дослідників до розкриття питань з історії виконавства на духових інструментах, створення духових оркестрів та перспективи їх розвитку, а також з методики викладання гри на музичних інструментах.

Подана проблематика, наукові статті містять корисну інформацію для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів мистецьких вищих навчальних закладів і широкого кола шанувальників жанру духової музики.

The collection contains the results of research in the genre of wind music, combines different approaches of researchers to disclose the issues of history performance on wind instruments, creation of brass bands and prospects for their development, as well as teaching the methodic of performance on musical instruments. Submitted problematics and scientific articles contain useful information for teachers, students, undergraduates, graduate students and doctoral students of art universities, as well as for a wide range of fans of the brass music genre.

УДК 788 : 008 (063)

**Збірник зареєстровано в міжнародних науково-метричних базах:
Google Scholar, Academic Resource Index ResearchBib***За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори статей.**Погляди авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

© Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ, 2019

© Видавництво "Волинські обереги", 2019

З М І С Т

Історія та теорія музичного мистецтва

Вовк Р.А. Пам'яті митця... ..	7
Кушнірук О.П. Тембровий чинник як фактор смислоутворення форми у симфоніях О. Яковчука (про роль групи мідних духових інструментів).....	11
Прокопович Т.Ю. Концепти духівий / духовий у поетичній рецепції: Григорій Сковорода – Павло Тичина – Сергій Жадан	14
Караиванов С.И. 85 лет со дня рождения Петко Радева.....	19
Горбаль Я.М. Соціальні функції музикування військових оркестрів Галичини першої половини ХХ століття	27
Леонов В.А., Фартушный В.П. Не благодаря, а вопреки... ..	33
Цюлюпа С.Д., Марценюк Г.П. Пам'яті видатного українського трубача... ..	37
Гишка І.С. Перша і єдина в державі Україна	41
Piotr Lato. Trio in One Movement Arnolda Баха oraz Fantasy nr 1 Charlesa Villiersa Stanforda – kontynuacja badań nad brytyjską muzyką klarinetową.....	48
Старко В.Г. Внесок фаготистів Львова у становлення української фаготової школи (ХХ – ХХІ ст.).....	53
Таран В.Л., Вовк Р.А. До 30-річчя заснування класу саксофона в Національній музичній академії України імені П.І. Чайковського.....	57
Столярчук Б.Й., Островська О.Ю. Еволюція предметно-циклової комісії «Оркестрові духові та ударні інструменти» Рівненського музичного училища в музичній культурі Рівненщини.....	62
Закопеч Л.М. Історія виникнення й професійної діяльності відділу духових та ударних інструментів Львівської середньої спеціалізованої школи-інтернату імені Соломії Крушельницької.....	66
Сіончук О.В., Сіончук Ю.О. Концертні форми художньо-творчої діяльності військових духових оркестрів.....	71
Трачук Л.Д., Головата Л.В. Діяльність циклової комісії оркестрових духових та ударних інструментів Тульчинського коледжу культури.....	76
Турчинский Б.Р. Исаак Кобец: «Человечность – кредо учителя»	80
Кирилишен Г.В. Історична хроніка духової інструментальної музики на Тульчинщині з ХVІІІ по ХХІ століття	84
Гайдабура О.Д. Ретроспективний огляд та розвиток духового виконавства на теренах України.....	87
Мисько А.А., Цюлюпа Н.Л. Ударні інструменти в культурно-мистецькому житті Рівненщини.....	92

Педагогіка та методика духового виконавства

Громченко В.В. Своєрідність засобів виразності саксофона у творах духового соло	97
Леонов В.А., Палкина И.Д. Мышление и его специфика при игре на духовых инструментах	101
Концевич О.Ю., Карпьяк А.Я. Сучасний погляд на проблеми опанування майстерністю виконання трубного концерту ХХ початку ХХІ століть	106
Wiesław Suruło. Paul Taffanel – człowiek i jego dzieło	111
Палаженко О.П., Пахомов Д.В. Урок музики як основний компонент формування музичного смаку у дітей молодшого шкільного віку	116
Пастушок Т.В. Виконавське дихання музикантів-духовиків як основа культури в оркестрових колективах сьогодення	119
Димченко С.С., Димченко С.С. Диригентські засоби музичної виразності у відтворенні фразування	122
Марценюк Г.П. Нетрадиційні та сучасні прийоми виконання у практиці гри на тромбоні	127
Ван Цзі. Методичні концепції функціонування дихальної системи музиканта-духовика ...	134
Юрків І.І., Крет З.М. Специфіка роботи диригента з оркестром духових інструментів Рівненського музичного училища	137
Димченко С.С., Димченко К.С. Педагогічний почерк Протаса Миколи Миколайовича у вихованні учнів-кларнетистів	140
Жульєв А.П. Методичні засади роботи з навчальним оркестром (з особистого досвіду роботи з оркестром «Джаз-академія»)	144
Відомості про авторів	151
Презентація сучасних наукових, навчально-методичних та нотних видань духовиками України та зарубіжжя	154

І. Левицька, М. Лимарев, С. Мигалевич, І. Орленко, В. Павленко, О. Пронюк, О. Фесюк, З. Шаргородська.

Історію духового відділу школи ознаменують імена відомих в Україні та за її межами випускників: Ю. Василевича (професор кафедри дерев'яних духових інструментів НМАУ ім. П. Чайковського, заслужений артист України), Ю. Шутка (кандидат мистецтвознавства, заслужений артист України), Б. Мочурада, Й. Созанського, В. Копотя, І. Проціва – заслужених артистів України; Р. Вовка (заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор НМАУ ім. П. Чайковського), А. Карпяка (доктор мистецтвознавства, професор Львівської ЛМНА ім. М. Лисенка), О. Вар'янка (кандидат мистецтвознавства, артист оркестру Львівської філармонії), а також Ю. Хвостова, Ю. Літуна, О. Шеремети [43, с. 76 – 80].

У шкільному житті значне місце посідає духовий оркестр, створений у 1999 р., незмінним керівником якого є заслужений артист України І. М. Карпин. Творча біографія колективу розпочалася з першого виступу оркестру в залі філармонії у квітні 2000 року. Шкільний духовий оркестр має цікаву програму і є учасником багатьох фестивалів та конкурсів.

Керівник духового оркестру Іван Миколайович Карпин – випускник Дрогобицького музичного училища та ЛДК ім. М. Лисенка у класі гобоя. Творчу біографію розпочав диригентом військового оркестру в м. Павлограді Дніпропетровської області, пізніше диригентом військового оркестру у Львові. У 1980 та 1985 рр. брав участь у Всесоюзному конкурсі військових оркестрів у Москві, де обидва рази виборював І місце серед полкових оркестрів. За концертні програми та гастролі в п'яти областях Західної України у 1990 р. був удостоєний звання заслуженого артиста України.

На відділі діють й інші дитячі колективи: "Диксиленд" (керівник І. Карпин) та Квартет саксофоністів (керівник В. Гойсак), у репертуарі яких є твори українських й зарубіжних композиторів, а також народна, естрадна й джазова музика.

Таким чином, розглянувши специфіку роботи відділу духових та ударних інструментів Львівської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату ім. С. Крушельницької, проаналізувавши здобутки львівської школи виконавства та навчання на духових інструментах, можемо зробити висновок, що даний навчальний заклад є не тільки самобутнім, оригінальним у межах Львова, а й великим освітнім музичним центром України.

Список використаної літератури:

1. Гуренко Е. Г. Проблемы художественной интерпретации: философский анализ / Е. Г. Гуренко. – Новосибирск : Наука, 1982. – 39 с.
2. Иванов В. Д. Словарь музыканта-духовика / В. Д. Иванов. – М. : Музыка, 2007. – 128 с.
3. Карелова В. Ю. Особенности исполнительской артикуляции духовика / В. Ю. Карелова // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – Х. : ХДАДМ, 1999. – С. 54 – 62.
4. Коган Г. М. Музыкальное исполнительство и его проблемы / Г. М. Коган // Избранные статьи. – Выпуск второй. – М. : Всесоюзное издательство советский композитор, 1972. – С. 5 – 30.
5. Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені Соломії Крушельницької. Сторінки історії. – Львів : Камула, 2017. – 188с.
6. Прокофьев Г. П. Формирование музыканта-исполнителя-пианиста / Г. П. Прокофьев. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1956. – 352 с.

УДК 780. 64 : 785.1

Сіончук О.В.,
Сіончук Ю.О.,
м. Рівне

КОНЦЕРТНІ ФОРМИ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ДУХОВИХ ОРКЕСТРІВ

Анотація. В даній статті автори доводять, що запорукою вдосконалення концертної діяльності військово-музичних колективів є поєднання різних жанрових мистецьких форм і детально характеризують: фестивалі як одну з найбільш яскравих та видовищних форм діяльності; паради як військовий ритуал, що є найскладнішою формою синхронізації руху великої кількості військових; плац-концерти, що визначаються як "специфічна форма концертного виступу військового духового оркестру, що містить різні перестроювання на місці і в русі". Також аналізуються особливості концертних виступів в закритих приміщеннях (концертних залах).

Ключові слова: фестиваль, марш-парад, плац-концерт, військовий ритуал, концертна діяльність, військово-духова музика.

Annotation. In this article, the authors argue that the key to improving the concert activity of military-musical groups is the combination of different genre art forms and describes in detail: festivals as one of the most vivid and spectacular forms of activity; parades as a military ritual, which is the most complex form of synchronization of the movement of a large number of military personnel; plac-concerts, which are defined as "a specific form of the concert performance of the military brass band that contains various rebuilding in place and in motion". Also features of concert performances in closed premises (concert halls) are analyzed. It is evident that the music of military orchestras with its genre variety is an integral part of the history and traditions of Ukrainian land. Military orchestras increase morale and combat spirit, take part in public, festival, concert events, play an important role in preserving the traditions of solemn rituals.

Key words: festival, march-parade, plac-concert, military ritual, concert activity, military-spiritual music.

Розвиваючи історичні традиції вітчизняної та зарубіжної військової музики, військово-оркестрова служба сформувалася за роки незалежної України як потужний підрозділ Збройних Сил України, а її поліфункціональна діяльність набула сучасного європейського рівня. Стройовий вишкіл та високий рівень професійної майстерності, підготовка молодшої генерації військових диригентів, міжнародний розмах діяльності дозволили військово-духовим оркестрам стати гідною візиткою України у світі.

Визначальним у діяльності Військово-оркестрової служби є утвердження патріотизму, гордості за пріоритети національної культури, вірності народу України, тобто тих найважливіших духовних цінностей, які, власне, й визначають пафос професійної діяльності захисника Батьківщини [1; 13].

Художньо-мистецька діяльність військових творчих колективів на всій історичній дорозі їх розвитку була нерозривно пов'язана з жанрами масових вистав і видовищ. Форма і зміст концертних програм військових оркестрів і ансамблів знаходяться в прямій залежності від рівня художнього сприйняття глядацької аудиторії. Синтез різних видів мистецтв є однією з головних рушійних сил в розвитку художньо-мистецької діяльності військово-музичних колективів.

Саме концертні форми художньо-творчої діяльності військових музичних колективів є *об'єктом* дослідження в даній статті. *Актуальність* же її обумовлена тим, що українська військова музика не отримала достатнього висвітлення в музикознавстві – робіт, спеціально їй присвячених, особливо тих, що містять комплексний аналіз її історії та форм концертної діяльності, – небагато. Тому вивчення цих напрямків могло б бути занесене до числа пріоритетних у сучасній музичній науці.

Розглядаючи історію розвитку жанрової системи музичних заходів, автори звернулися до історії службової і художньо-мистецької діяльності військових оркестрів, яким присвячені роботи Григор'єва Г.М., Богданова В.О., Деркача В., Кашиної Н.І., Мигалука А.Г., Тагильцевої Н.Г., Ю.Усова, Е.Аксенова, В. Матвеева, А. Гутнова та інших авторів.

Відомо, що військово-оркестрова служба наділена поліфункціональністю: стройова, суспільно-церемоніальна, концертно-виконавська, культурно-освітня, а також міжнародно-репрезентативна функції визначають необхідний склад і, головне, професійний рівень діяльності військово-музичних підрозділів.

Це передбачає, по-перше, досконале виконання стройового репертуару, музики військових ритуалів, адже це надає їм тієї форми, яка яскраво виражає зміст ритуалу, привносить у його виконання ритмічність, урочистість, піднесеність, відтак, надихає військовослужбовців та посилює їх корпоративну єдність.

По-друге, на військово-оркестрову службу покладається місія патріотичного виховання військовослужбовців засобами музичного мистецтва. Концепція незалежної України, на якій відбувається розбудова Збройних Сил, передбачає радикальні зміни у репертуарній політиці та вимагає забезпечення військових ритуалів українським національним музичним матеріалом. Однак, справа ускладнювалася тим, що чимало взірців української військової музики було загублено, а то й навмисно знищено. І в їх відродженні чималу роль відіграли саме військові диригенти. Невідомою з радянських часів залишалася творчість талановитого композитора Михайла Вербицького, а також творчість фундатора новітньої української військово-оркестрової музики Михайла Гайворонського, так само як і величезний масив музики січового стрілецтва, що налічує більш ніж півтисячі оригінальних національно-патріотичних пісень, які стали вартісним надбанням культури українського народу [3, с. 95].

Чекали на своє повернення старовинні козацькі марші, чудові взірці народно-пісенної творчості, а також українські народні інструменти (трембіти, сопілки, дримби тощо), залучення яких не тільки значно збагатило барви військових оркестрів, але й надало їх звучанню яскравого національного виразу. Сьогодні Державний гімн України "Ще не вмерла України" (музика М. Вербицького, перекладення на військовий оркестр О. Морозова, оркестрова редакція М. Скорика

та Є. Станковича) виконується під час ритуалу Почесна варта, стрілецька пісня-гімн "Ой, у лузі червона калина" (оркестровка для духового оркестру Б. Сапелюка) – ритуалу Стройовий огляд, марші "Калина пам'яті", "Січова слава", "За рідну землю" Б. Сапелюка – під час проходження урочистим маршем як обов'язкова складова усіх військових ритуалів Збройних Сил України.

По-третє, забезпечення суспільно-громадських заходів і церемоній, виконання військово-духовими оркестрами творів, призначених для урочистих заходів державного значення, як-то: почесні заходи за участю Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України, начальника Генерального штабу, зустрічі та проводи іноземних делегацій та інші заходи загальнодержавного масштабу, які потребують високої фахової компетенції. [4; 123- 138].

Загальноновизнано, що духовна музика, яка є найбільш демократичною, доступною і популярною, позитивно впливає на емоційно-психологічний стан слухацької аудиторії. Різноманітні її форми, невибагливість у використанні і популярність, дають можливість військовим духовим оркестрам брати участь у різноманітних заходах.

Однією з найбільш яскравих видовищних і змістовних форм діяльності є участь таких оркестрів у *фестивалях*. Саме тут їм може бути надана можливість показати все, на що вони здатні. Якщо говорити про фестивалі духової музики, то форма їх проведення дозволяє продемонструвати можливості військових музичних колективів у повному обсязі.

Фестиваль військових оркестрів покликаний сприяти розвитку популярності, пошуку нових форм художньої трансформації оркестрового виконавства, відповідно до загальноєвропейських і світових критеріїв, залученню уваги до цього виду мистецтва, як широких шарів населення, так і концертних установ, засобів масової інформації, організаторів культурно-розважальних і шоу-програм, масових видовищ, майстрів музичного мистецтва і композиторів.

Різноманітні фестивальні заходи, в яких беруть участь військові музиканти, об'єднані загальною художньою ідеєю. З недавніх пір у багатьох країнах світу домінують подібні системи організації різних свят, шоу й інших заходів, що носять одночасно художній і розважальний характер. Такі заходи надзвичайно урізноманітнюють програму культурного відпочинку, тому досить часто їх проводять у відомих курортних і культурних центрах, використовуючи багаті можливості відкритих майданчиків, у тому числі і парків. Відповідно до цього формується і репертуарний матеріал – виконується так звана паркова музика.

Багато міст намагаються одержати (чи вже одержали) статус постійних організаторів фестивалів духової музики зі стабільною художньою концепцією і закріпленими найменуваннями, адже проведення подібних заходів є престижним. У цьому випадку фестиваль часто стає своєрідною візиткою міста, що приваблює гостей з самих різних країн світу.

Демонстрація видовищних звукоколеристичних і художніх можливостей військового оркестру у видовищних виставах; пропаганда кращих зразків сучасної духової музики вітчизняних і закордонних авторів; оптимізація рекреаційного ефекту культурно-видовищних програм; привертання уваги державних виконавчих органів до значимості духової музики; створення сприятливих умов для розвитку творчих зв'язків оркестрів; обмін професійною інформацією з творчими колективами і виконавцями; збагачення репертуару, ініціювання створення різнонаправлених художніх творів для духового оркестру є *метою і задачею фестивалів*.

Досить поширеним явищем може бути участь одного чи декількох військових духових оркестрів у фестивалях інших жанрів і видів мистецтв, а також у зведених чи святкових концертах. Звичайно духові оркестри залучаються в подібних заходах для участі в прологах, фіналах і інших частинах концерту, що потребують могутнього помпезного характеру звучання чи окремого номера характерного для прикраси програми концерту [2; 29 – 37].

Однією з найбільш ефективних форм виховної і пропагандистської роботи у творчій діяльності військових оркестрів стали *марш-паради*. Марш-парад – це масово-видовищний захід, у якому передбачене виконання декількома оркестрами музичних творів маршового характеру в русі по визначеному маршруту та встановленій між ними дистанції.

Марш-парад проводиться у державні святкові дні, під час відзначення національних свят, ювілейних дат, на фестивалях, карнавалах, олімпійських іграх і інших суспільно-масових і культурних заходах.

Як правило, марш-парадом починаються свята по зазначених випадках для того, щоб підкреслити значимість торжества, що відбувається, і в наслідку продовжити свято наступним, більш значимим заходом. До прикладу – після ходи оркестрів, проводиться офіційно урочиста церемонія, скажемо, така як відкриття фестивалю, чи мітинг.

Найскладнішою формою синхронізації руху великої кількості особового складу та техніки є парад як військовий ритуал. І основним об'єднуючим матеріалом військового параду є марш з його підкресленою імперативністю, чітким пунктирним ритмом і незмінною розміреністю темпу, що утримується диригентом військового оркестру упродовж виконання усього ритуалу.

В Україні перші військові паради проходили в Київській Русі. Про це свідчать знайдені фрески. Також збереглися зображення козацьких парадів часів гетьманату Богдана Хмельницького. Доречно згадати і Шевченківське свято – найбільший та наймасовіший огляд стрілецьких сокільсько-січових та пластових сил, який відбувся 8 червня 1914р. у Львові. Вперше відкрито виступило близько 500 стрільців в одностроях і частково озброєних гвинтівками Верндаля, Манліхера, Кропачка. Своєрідний військовий марш-парад відкривали старшини українських стрільців, за ними – кінний відділ "січових стрільців", потім – чота "січових стрільців I", дві чоти "Січових стрільців II", дві чоти бориславців та одна чота з Яворова.

У 1917 році, коли Україна отримала коротку мить незалежності, масштабний парад новостворених військових частин УНР відбувся взимку в Києві. Вже в травні цього року був сформований полк Богдана Хмельницького, який, нажаль, в липні зазнав певних втрат у боротьбі за незалежність України із російським агресором. Прапор саме цього підрозділу української армії у 100-ту річницю проголошення незалежності УНР став першим, який побачили глядачі параду у колоні військових, що марширували по головній вулиці столиці у 2017 р. По Хрещатику пронесли стяги полку імені Богдана Хмельницького та 3-ї Залізної стрілецької дивізії армії УНР.

Під час урочистостей зведений духовий оркестр виконував запорізький марш для урочистих військових подій, написаний композитором Миколою Лисенком, який використовувала Армія Української Народної Республіки. Загалом у параді взяли участь близько 4,5 тисяч військово-службовців представників Збройних сил України, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, співробітників Національної поліції України. Пішим маршем пройшли 3100 осіб, серед них резервісти Збройних сил та ветерани АТО. І ще півтисячі учасників – музиканти військових оркестрів. Військовий парад прийняв Міністр оборони України генерал Степан Полторак.

На високому професійному рівні проходять марш-паради і за кордоном. У Англії військовий парад проходить в Лондоні з нагоди дня народження королеви Єлизавети II. Монарша особа народилася 21 квітня, але, за традицією, що склалася, широко цю подію відзначають у Британії в червні. Головною частиною щорічного параду є урочистий пронос королівських штандартів на площі у будівлі казарм Королівської кінної гвардії на Уайтхолле. З 1748 року винесення прапора стало обов'язковою частиною святкування. На параді більше тисячі військових демонструють свою виправку, але один з найяскравіших моментів цього шоу – проїзд Королівського кінногвардійського полку. У урочистому параді також беруть участь загони королівської кавалерії і артилерії і військово-повітряних сил.

На окрему увагу заслуговує оркестр королівської гвардії Великобританії, який раз у раз дивує весь світ вибором музичних композицій. Приміром, в 2007 році, під час державного візиту короля Саудівської Аравії у Великобританію, оркестр уельської гвардії замість традиційного гімну зіграв "Імперський марш" з "Зоряних воєн". А минулого літа королівська гвардія зіграла заголовну тему з серіалу "Гра престолів" прямо перед Букенгемським палацом. Під час зміни караулу можна також почути пісні "Бітлз" у виконанні оркестру і багато інших відомих мелодій.

Найдорожчу "музичну армію" має Пентагон. У складі американської армії і нацгвардії 99 army band (тобто оркестрів), у ВПС 15 оркестрів; у корпусі морської піхоти -12; на флоті – 11. Всього в США більше 6,5 тис. військових музикантів, на зміст яких витрачають півмільярда доларів в рік

Влада майже будь-якого штату, якщо в нім знаходяться великі військові бази, регулярно просять військових пройти урочистим маршем по вулицях міст на радість публіці. І не лише в дні офіційних свят. Втім, одночасно паради проходять по всій країні 11 листопада, коли американці відмічають національне свято – День ветеранів. слід сказати, що американський парад найбільше відрізняється від звичних для нас варіантів. Ви не побачите там чіткого рівняння в колонах і жорсткого стройового кроку. Парадні "коробки" проходять по трав'янистій поляні або вулиці міста простим похідним кроком. Військовослужбовці навіть можуть зі строю помахати рукою глядачам.

9 вересня і 16 лютого, в день утворення КНДР і в день народження керівника КНДР Ким Чен Іра проходять паради в Північній Кореї. З усіх батальйонів корейських народних збройних сил в параді обов'язково беруть участь декілька жіночих. Музичним доповненням до парадів є Центральний військовий оркестр департаменту Народних збройних сил КНДР, Ансамбль пісні і танцю департаменту громадської безпеки КНДР і багато інших. [7; 116-121].

Концертні виступи військових оркестрів, музичні видовища з їх участю мають свою назву – *плац-концерти*, які визначаються як "специфічна форма концертного виступу духового оркестру, що

містить різні перестроювання на місці і в русі. Ці перестроювання поєднуються з виконанням маршевої музики і концертних творів".

Цій формі виступу притаманно те, що військові музиканти поєднують виконання на музичних інструментах певних творів, рух, перестроювання, беруть участь в театралізації, пов'язаній з тією або іншою сюжетною лінією, яка в процесі підготовки до плац-концерту розробляється диригентом.

Такий концерт, як правило, є двочастинним і передбачає в першій частині виконання тільки маршевої музики. Дії військових музикантів включають при перестроюванні різні геометричні фігури, а музичним акомпанементом є марші, що виконуються прямо в процесі гри на інструментах.

У другій частині оркестр вибудовується в півколо і виконує концертну програму, яка ретельно вибирається, а потім готується диригентом і оркестрантами. Така концертна програма поєднує в собі інструментальне виконання, танцювальні рухи, вокальні фрагменти, але усі ці види музично-рухової діяльності оркестрантів підпорядковані певній сюжетній канві, що включає театральньо-драматургічне дійство [6; 45].

Найпопулярнішою і загальнодоступною формою культурно-мистецької роботи військових музичних колективів є, безумовно, концерт, головною функцією якого є формування естетичного смаку і естетичних почуттів, залучення до миру прекрасного. Нарешті, вдалий концерт, все одно професійний він чи аматорський, – це завжди хороша можливість відпочити після трудового дня, зняти втому і напруження, отримати заряд бадьорості на робочий тиждень.

Саме слово концерт (від латинського – "con" – поняття "концерт" і "certo" – змагаюся) повертає нас в античність, де було прийнято влаштовувати змагання різного роду і в тому числі в області художнього виконавства.

Перші публічні концерти XVIII століття були виключно музичними концертами. Поява на професійних концертних підмостках інших видів мистецтва можна зв'язувати з виникненням концертних програм в драматичних театрах: після зіграної п'єси там йшов ще "дивертисмент", в якому актори даного театру і запрошені зі сторони артисти показували концертні номери різних жанрів. Дивертисменти народилися в кінці XVIII століття і тривалий час існували під егідою театру. Однак, навіть через сто років славнозвісний російський енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона поняття "концерт" розшифровує тільки як "публічні збори, в яких виконується ряд творів вокальних або інструментальних". І далі: "Дивлячись по програмі, концерт отримує назву: симфонічного (в якому виконуються переважно оркестрові твори), духовного, історичного..." Практично використовувались обидва поняття – концерт і дивертисмент, перше з яких раніше непорушно співвідносилось лише з музичними жанрами.

Концертна творчість військових оркестрів як різновид концертного мистецтва, адресованого широкому колу слухачів і глядачів, в його справжньому вигляді затвердилось порівняно недавно.

Практична методика передбачає ряд вимог і умов, які потрібно брати в розрахунок постановникам: висока ідейність репертуару, що виконується; його художня повноцінність; жанрова різноманітність, особливо, коли мова йде про концерт для змішаної аудиторії; висока якість виконання номерів і епізодів; оригінальність номерів, що виконуються, різноманітність жанрів; належна якість драматургічної основи і відповідний рівень режисури.

Основною відмінністю звучання військового духового оркестру в закритому приміщенні (концертній залі) варто вважати вплив акустичних особливостей залу, у якому виступає оркестр. Повна протилежність характерних ознак звучання при виконанні музичних творів на вулиці й у залі, передбачається з боку виконавців прийняття ряду неадекватних заходів. Потреба у відкритому і динамічно насиченому звучанні оркестру на повітрі зовсім неприйнятна для залу. Як правило, оркестри, що переносять досвід і характер гри на повітрі в зал, звучать крикливо, динамічно нав'язливо, темброво невиразно і тим самим швидко стомлюють публіку. Тому без переорієнтації на специфіку академічного звучання оркестру з урахуванням особливостей акустики залу важко розраховувати на бажані якості.

Отже, підсумовуючи все вищезазначене, стає очевидним, що музика військових духових оркестрів з її жанровою різноманітністю – невід'ємна частина історії і традицій української землі. Військові оркестри підвищують моральний та бойовий дух, беруть участь у суспільних, фестивальних, концертних заходах, відіграють важливу роль у збереженні традицій урочистих ритуалів.

Список використаної літератури:

1. Богданов В.О. Історія духового музичного мистецтва України / В. О. Богданов. – Харків: Основа, 2000. – С.34.
2. Григор'єв Г.М. Форми концертної діяльності та організаційно-масових заходів у сфері аматорських колективів духової музики: Методична розробка Українського центру культурних досліджень. – К., 2009.

3. Груй В., Иванов В. Квалификационные задания по военно-оркестровой службе ВС РФ. Организация военно-оркестровой службы : Учеб. пособие. – М. : ВДФ, 2004. – С.95.
4. Деркач В. Дорогою покликання: Збірка / За заг. ред. О. П. Гормана, І. В. Чернової. – Львів: АСВ, 2011. – С.123-138.
5. Кашина Н. И. Музыкальное искусство как средство патриотического воспитания кадетов // Известия Уральского государственного университета. Серия 1 : Проблемы образования, науки и культуры. – 2009. – Т. 67. – № 3. – С. 142–148.
6. Мигалук А. Г. Некоторые тенденции в развитии программы плац-концерта : Учеб. пос. – М. : ВДФ, 2001. – С.45
7. Тагильцева Н.Г. Общее музыкальное образование: системность или событийность // Педагогическое образование в России.– 2015.– № 4.– С. 116-121.

УДК 785.12(091)

Трачук Л.Д.,
м. Тульчин
Головата Л.В.,
м. Рівне

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦИКЛОВОЇ КОМІСІЇ ОРКЕСТРОВИХ ДУХОВИХ ТА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТУЛЬЧИНСЬКОГО КОЛЕДЖУ КУЛЬТУРИ

Анотація. У статті висвітлено діяльність циклової комісії оркестрових духових та ударних інструментів Тульчинського коледжу культури. Досліджено, що циклова комісія духових інструментів була заснована у 1960 році з приходом у тодішній "технікум підготовки культурно-освітніх працівників" випускника Херсонського музичного училища Кобзаря Андрія Євменовича (за фахом кларнетиста), який був направлений Міністерством культури УРСР з метою підготовки організаторів культосвітньої роботи та керівників духових оркестрів. Враховуючи те що викладацький склад складався із трьох викладачів, велику і титанічну працю провів Кобзар Андрій Євменович. Він проводив усі дисципліни циклової комісії, керував духовим оркестром та був головою циклової комісії.

Ключові слова: Тульчин, коледж культури, циклова комісія духових та ударних інструментів.

Annotation. The article covers the activities of the cycle commission of orchestral wind and percussion instruments of the Tulchin College of Culture. It was investigated that the cyclical commission of wind instruments was founded in 1960 with the arrival of the graduate of the Kherson Music College graduate of the Kherson Academy of Music, Kobzar Andriy Yevmanovich (on the specialty of clarinetist), which was sent by the Ministry of Culture of the Ukrainian SSR in order to prepare the organizers of the cultural work and heads of brass bands.

He conducted all disciplines of the cycle commission, conducted musical and theoretical classes such as: music theory, solfeggio and harmony, led the brass band and was the head of the cyclic commission. It was a very large driving force that began its life and its work still lives. The brass band under the direction of Andriy E. Kobzar was able to win the honorary title "folk brass band" in 1972. The life of the founder of the wind department of the Tulchinsky College of Culture was torn off on December 30, 2014. In memory of the outstanding person in the school there is a memorial plaque which serves as a monument and inspiration that such a great man worked here.

Key words: Tulchin, college of culture, cyclic commission of wind instruments and percussion instruments.

Однією з найдемократичніших, найулюбленіших видів народного мистецтва є духова музика, невід’ємна сторінка історії українського музичного мистецтва, характерною рисою якої є народність. Мабуть, цим і зумовлена популярність духової музики в Україні та за її межами. Вагомим фактором розвитку культурного життя на Вінниччині є діяльність циклової комісії духових та естрадних інструментів Тульчинського училища культури. Мета даної публікації полягає в інформуванні широкого загалу музикантів, про діяльність циклової комісії духових інструментів Тульчинського коледжу культури.

Циклова комісія духових інструментів була заснована у 1960 році з приходом у тодішній "технікум підготовки культурно-освітніх працівників" випускника Херсонського музичного училища Кобзаря Андрія Євменовича (за фахом кларнетиста), який був направлений Міністерством культури УРСР з метою підготовки організаторів культосвітньої роботи та керівників духових оркестрів. Приблизно в один і той самий час в циклову комісію прийшли Радзівєвський А.І. та Петренко А.Г. Навчання було у початковому важкому стані, мало було інструментів, недостатня кількість кадрів, заняття проводились у приміщенні яке було окремо підлаштоване, знаходилося воно по